

„HRVATSKI LIST“: U pretplatu za čitavu god. K 36.—, za polugodište K 18.—, tromjesečno K 9.—, mjesečno K 3.60, u malo-prodaji 12 k. pojedini brojevi OGLASI imaju se uopravi lista trg Cuztoza 1.

HRVATSKI LIST

„HRVATSKI LIST“: 1. i u nakladnoj tiskari JOŠ KRMPOTIĆ u Puli, trg Cuztoza 1. Uredništvo: Sijanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIF HAIN u Puli. — Rubrika: piši se ne vraćaju.

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

Godina III.

U Puli, četvrtak 18. listopada 1917.

Broj 818.

Politički položaj u Austriji.

„Slovenski narod“ piše: Ako njemački listovi tvrde, da otklanjaju Česi „seidlersku“ reviziju ustava, to je ta tvrdnja nepotpuna. Istom ju odlučnošću otklanjaju i Jugoslaveni. Naprama čitavom trudu interestranih krugova, koji uvijek iznova pokušavaju, da potaknu protivštine između češke i jugoslavenske politike, mora biti naša javnost na čistu, da Jugoslavenski klub ne poznaje nikakvog kompromisa na račun svoje deklaracije. Tom čemo zgodom spomenuti i razna razlaganja, koja su se prinosila povodom posljednjeg glasanja o proračunskom provizoriju u proračunskom odsjeku. Jugoslaveni da su se kod tog glasanja uklonili, što znači, da su svoju taktiku znatno ublažili. To sve zajedno nije istina. Time, što se je vlada nagodila sa Poljacima, ostigrala si je u proračunskom odsjeku većinu sa 28 glasova (od ukupno 53 glasa). Do bojnog glasanja uopće nije došlo i zato nije bilo nepohodno nužno, da budu svi jugoslavenski zastupnici prisutni. Istina je, da je bila onaj dan većina jugoslavenskih zastupnika u proračunskom odsjeku nužno zaposlena drugdje, ali prisutan je bio zastupnik dr. Laginja, koji je već u debati naglašivao odlično opozicijsko stanovište „Jugoslavenskog kluba“, te je dakako i protiv provizoriju glasovao. Slično je bilo i sa češkim zastupnicima. Sad se nalazi proračunski provizorij u plenumu zbornice i ovdje će naši zastupnici dokazati, kako nenaspravna su sva nagadjanja, kao da bi tobože namjeravali Jugoslaveni na samo i za dlaku popustiti u svom oštroj otporu protiv sadašnjem režimu. Uostalom ali sa glasanjem u proračunskom odsjeku nijesu još računali za vladu potpuno čisti. Tek izakakako bude obavljeno glasanje u samoj zbornici, spavat će vlada laglje. Zbornica broji danas 474 zastupnika. Prema glasanju u proračunskom odsjeku za vladu Nijemci, Poljaci, hrvkovinski Rusini, Rumunji i dio Talijana. Uz najoprimističnije je brojenje to oko 250 glasova, većina je dakle veoma neznatna. Tomu još pridolazi, da poljski klub nipošto nije „kao jedan čovjek“. U tom pogledu upozoravamo na izvještaj našeg bečkog izvjestitelja. Iščezne li u odlučnom trenutku iz zbornice tucet Poljaka, što tad? Dakako da računa vlada na svoji politični „priču“, njemačke socijalne demokrate, koji bi imali, bude li od potrebe, brojnom neprikladnošću umanji broj opozicijskih glasova, — ali to je sredstvo, koje lako i zataji.

Dopisnik je lista „Slovenec“ razgovarao sa zastupnikom i predsjednikom „Češkoga svaza“, Stanjekom, koji je glede glasanja u proračunskom odsjeku kazao: Ne budite radi toga pesimiste. Zajednički nastup Poljaka s drugim slavenskim narodima time nije uskočeban. Odnosaji su Poljaka s nama srdačni. Dokaza tomu imat ćete već dostatno u parlamentu. Govor je Daszynskoga u parlamentu bio inspiriran od njemačkih socijalnih demokrate, koji hoće pošto pošto sačuvati parlament. No ovaj hoće razbiti njemački radikalci, koji neprestano vape za zlatnom erom Stürgkhovog apsolutizma. Poljaci se time, što glasuju za proračun, nipošto ne odriču svojih radikalnih težnja za ostvarenjem narodnih zahtjeva i ne izriču time vladi i ustavu nikakova priznanja. Braniti hoće samo parlamentarizam od napadaja sa njemačke strane. — Glede realizacije je naših slavenskih zahtjeva u Austriji izjavio Stanjek: Budite mirni te imajte veliku i duboku vjeru. Federalizam dobiva sve konkretniji oblik. Nijemci i Mađari znadu dobro, da su im austrijske slavenske češe prodrle bojni crtu i da se ne mogu više držati u starim postojankama, ne će li sve da proigraju. Otpor i bijes protiv nama samo je otpor očajnosti i nemoći radikalnih njemačko-mađarskih elemenata, koji hoće stvarati medju izbornicima raspoloženje za buduću izbore.

Budućnost je u rukama Jugoslavena, Poljaka, Ukrajinaca i Čeha.

Napose glede dodira između Jugoslavena i Čeha kazao je Stanjek: „Prijateljski se dodir između Jugoslavena i Čeha, kako je gojio osobito dr. Krek, ne će i ne smije uskočebati, nego uhvatiti još dublje korjenje. U tom pogledu budite posvema mirni. U ovim teškim, ali velikim historijskim trenucima moramo biti svi austrijski Slavenci

složni i ujedinjeni više nego ikad prije, kako bismo ostvarili naš veliki historijski ideal.

Naše je uskrnuće — kako je kazao danas dr. Korošec kraj groba dr. Kreka — blizu!“

Austrijska zastupnička kuća.

Boj protiv denuncijacija. — Velika debata o dogadjajima u Wagni. — Zastupnik Einspinner i ministar Toggenburg brane upravu bjegunačkih taboru. — Nepripranost političkih činovnika. — Siromašni oružnik. — Navodno štedenje Njemača i Mađara na uštrb drugih narodnostima. — Zanimljiv odgovor ministra za zemaljsku obranu.

Beč, 16. (D. u.) (Zastupnička kuća.) Ministar je predsjednik pl. Seidler doposlo nacrt zakona, kojim se, prigodom osnivanja novog ministarstva za socijalnu pripomoć, mijenjaju zakonske ustanove o djelovanju pojedinih ministarstva. Medju prispjelim spisima nalazi se prijedlog o povišenju poreza na šampanjac, prema kojem bi se predlogu porez na čitavu bocu šampanjca iz grozdja imao povisiti od 80 para na 2 krune, a za bocu šampanjca iz voća od 20 na 60 para; nadalje prijedlog, prema kojemu bi se kod proizvodjanja ili dolaska u državno područje imalo oporezovati vino, vinski mošt, jabukovača, voćni mošt, vino iz jagoda, sladno vino i medlen. Taj porez na vino iznosi za hektolitar jabukovače i voćnog mošta 8 kruna, za ostala imenovana pića 32 krune. Novi porez stupa u krijepost dne 1. veljače 1918. Prilid vinskog poreza proračunan je na 105 milijuna kruna, dakle na 98 milijuna kruna više, nego dosadašnji prilid. Od ovog iznosa se namjeru odbiti iznosi za zemaljski fond. — Odgovarajući na upit zast. dr. Dulbica, koji se tiče postupanja sa anonimnim prijavama sa strane vojničkih oblasti, upućuje ministar za zemaljsku obranu fml. pl. Czapp na dotične upute, upravljene god. 1916. Na vojničke oblasti, u kojim se uputama veli: Na anonimne prijave, koje sadržavaju samo općenita okrivljenja, a ne navodljaju točnih podataka, nije se jednostavno treba osvrnuti; od ostalih prijava moraju se podvrći daljnem postupku samo one, iz kojih se dade zaključiti, da se zbija radi o povredama postojećih zakona ili ustanova, teške naravi ili većeg opsega. — Odgovarajući na upit zast. Crubera, Schürfa i dr. o eksploziji na Steinfeldu od 17. lipnja t. r., saopćuje ministar za zemaljsku obranu, da se drži, e je eksploziju uzročilo samoupaljenje inozemske, zaplijenjene municije. Žrtvom katastrofe pade 20 momaka od straže i bataljuna bacalama mina; ranjeno je 360 vojničkih osoba, ali su rane većim dijelom lake naravi. Osim na vojničkim objektima, prouzročena je dosta znatna stvarna šteta u susjednim mjestima. Da se spriječe daljnje slične katastrofe, poduzeto je niz mjera, koje će bez sumnje doprinijeti k tomu, da se pučanstvo na Steinfeldu i njegovoj okolini primiri. U odgovoru na upit zast. Mühlwerta i dr., koji se tiče sadašnjeg stanja radnja i pregovaranja sa Ugarskom o izdaju novog zakona, tičućeg se opskrbe ratnih invalida i vojničkih udovica i siročadi, upućuje ministar za zemaljsku obranu na mjere, poduzete na ovom polju za vrijeme rata, te izjavlja, da je nužno definitivno i opsežno uređenje sveukupne ratne opskrbe. Dopršen da je nacrt za takav zakon, te je već duže vremena predmetom vijećanja sa strane nadležnih središnjih oblasti obiju država monarhije. Ministar drži, da će se taj nacrt moći uskoro podvrći ustavnim raspravljanju. Kuća na to raspravlja o izvještaju bjegunačkog odsjeka o dogadjajima u Wagni.

Beč, 16. (D. u.) Kod rasprave o izvještaju bjegunačkog odsjeka o dogadjajima u Wagni, utemeljuje izvjestitelj zast. Degaspari odsjekove resolucije te izjavlja, e iste izražaju čvrstu vođu, da se sa bjeguncima ne postupa kao sa osobama, koje se ima podupirati, već kao sa punopravnim državljanima. Zast. dr. Faidutti kaže, što na nadležnim mjestima nema uvijek pravog razumijevanja za položaj bjegunaca no bi on prema o cijenio gostoprimstvo, kad bi propustio, da se iskreno zadržali svim onim plemenitim ljudima u raznim okolicama, koji su bjeguncima pomagali i još pomažu činom i savjetom. Talijanski su zastupnici zahvalni ministru unutrašnjih poslova za njegove nedavno izdane naredbe i za njegovu nakanu, da konačno riješi bjegunačko pitanje. Nato opširno govori o dogadjajima u Wagni te zaključuje: konačno riješenje bjegunačkog pitanja leži

u sklopljenju mira. — Zast. Einspinner izjavlja: Svatko, koji poznaje prilike u Wagni, smatrać će opis u bjegunačkom odsjeku pristranim i jednostavnim mišljenim prikazivanjem mnijenja. Žalosni se slučaj uopće nebi bio dogodio, kad tamo ne bi postojalo već više mjeseci trajajuće podraživanje mladeži. Zastupnici Bugatto i Pittoni podaje iskripljeni prikaz činjeničnog stanja te vide u dogadjaju izraz zlovolje protiv upravnim činovnicima, pod kojima se razumijevaju njemački i štajerski činovnici. Tabor u Wagni je u štajerskoj jedino mjesto, koje je već sada opskrbljeno za zimu drvoim i ugljenom, dok pučanstvo u zemlji sa najtežim brigama očekuje zimu. Konačno predlaže resoluciju, kojom se vlada pozivlje, neka iza svršetka sudbene istrage o dogadjaju u Wagni, poda u zastupničkoj kući izvještaj o istome. — Nato govori unutrašnji ministar grof Toggenburg, koji ustanovljuje obzirom na izjavu zast. Einspinnera, da se podnipošto nije govorilo o krivnji spram jedne određene osobe. Ministar se toplo zauzima za činovnike uprave tabora, naročito za vodju tabora u Wagni, te slavi nepristranost austrijskih političkih činovnika. Ministar je sa zahvalnošću uzeo na znanje, da su danas svi govornici priznali rad i dobru volju uprave tabora, naročito u Wagni. O barakama mogu bez sumnje vladati različita mnijenja, no, sve ove dobrotvorne uredbe, kakvima treba priznati ove tabore, nebi podnipošto mogle opstajati u drugom obliku. Ministar izjavlja: „Sada vidim, da u taborima više ne vlada tako veliko nezadovoljstvo“. Nato ministar prikazuje dogadjaj u Wagni te opaža, da se je oružnik, uslijed bacanja kamenja, smatrao prinuđenim, da upotrebi oružje. Ministar žali žrtvu, osobito radi položaja majke: muž joj je na bojištu, sin na bojištu, a sada joj na tako tragičan način pogiba jedin dječak, što ga ima kod kuće. Sigurno je, da to čitava kuća žali. No, žaliti je treba i siromašnog oružnika, kojemu se ta nesreća dogodila. Ministar odbija protiv oružnika podignuto predbacivanje, koji nije ništa drugo namjeravao, nego da u taboru izvrši svoju dužnost. Oružnik je odmah došao po istragu vojničkog suda, da se činjenično stanje u tačine razjasni. Materijal, što ga ministar danas ima pred sobom, govori samo u prilog oružniku. Izatoga utemeljuje ministar svoje naredbe, kojima je u taborima ukinuto pravo disciplinarne kazne te govori o bjegunačkom pitanju uopće. Konačno moli, da se prizna vladini dobru volju i da se pomisli, da svemoguć rat veće vladi i u ovom pitanju ruke, te ju sprječava, da i na ovom polju poduzme zadovoljive mjere. (Živalno odobravanje i pljeskanje.) — Iza ministarova govora učinila je neka osoba na galeriji više medjupoklika. Predsjednik, podnačelnik Udržal, pozvao je redatelj neka izvrše svoju službu, te je prekinuo sjednicu. — Izakakako je sjednica bila opeta otvorena, nastavljena je debata, za koje je govorio i zast. Pittoni. Ovaj polemizira protiv zast. Einspinneru, te izjavlja, da izvještaj i govori u kući ne sadržavaju ni jedne mrske riječi protiv austrijskog ili njemačkog činovnika. On da je dogadjaje u Wagni smatrao posljedicom sistema, za kojega su odgovorni oni, koji ga stvorili. Suodgovorna je vlada, koja je dozvolila, da se medju tamošnjim pučanstvom i medju redarstvenim organima u taboru razviju takovi odnosaji. — Zast. Bugatto podsjeća na molbe i pričužbe, što ih je sam podastrio u parlamentu radi prilika u taboru u Wagni. Žalosno, je, što zakon o bjeguncima još nije stupio u krijepost. — Kod glasanja odbijena je resolucija zast. Einspinnera, te su primljeni odsjekovi predlozi. Nato raspravlja kuća o prešnom uplifu zast. Schürfa, Krafta i Wedre, koji se tiče snabdijevanja austrijskog trga ugarskom svinjetinom i slaninom. Tijekom debate prozborio je ministar Höfer, razjasnivši, koliko govoda i masti mora Ugarska da nabavi prema postojećem sporazumu. Izmjena ostalih živeža (žita za kruh, povrća, mesa itd.) vrši se na način, da se svake godine, obično u listopadu — sada stojimo pred pregovaranjima sa ugarskom vladom — izmjenično utanače obostrani kontingenti. Izakako su još nekoji govornici govorili o ovoj stvari, bila je sjednica zaključena. Narednja sjednica sutra.

Beč, 17. (D. u.) Odgovarajući na neki upit Poljaka, Unio Latina i Rutena glede rezervatne naredbe ratnog ministarstva, izdane u sporazumku sa ministrom za zemaljsku obranu,

kojom bje određeno, da se 'momčad' njemačke narodnosti ne smije pridijeljivati u stanovite formacije, određene za frontu na Soči, ustanovljuje ministar za zemaljsku obranu pl. Czapp, da je ta odredba izdana radi eksplozije u 'Steinfeldu' dne 17. srpnja t. g., uslijed koje je bilo od potrebe, da se stražarski kontingent u Steinfeldu povisi, te da izmijeni takovu momčad, koja se je ondje upotrebljavala za tešku i odgovornu stražarsku službu. U tu se je svrhu moralo posegnuti za momčadi njemačke narodnosti već stoga, jer mora ta momčad biti u stanju, da se sporazumijeva sa njemačkim pučanstvom u blizini Steinfel'da. Da se stoga dobiju što prije zgodni ljudi, moralo se je izbjeći, da se takova momčad za druge službe raskomada, uslijed česa se imade ta momčad izuzeti od u isto vrijeme silno prešne i potrebite gradjevne satnije za armadu na Soči. Ministar moli, da se odustane od raspravljavanja u plemenu, što bi bez sumnje bilo na štetu po sveukupne državne interese vođenja rata, te odučno pohiđa tvrdnju, da se čete njemačke i mađarske narodnosti štete na uštrb drugih plemena. Toj tvrdnji mora ministar poreći svaku opravdanost. On mora ustanoviti, da u krvavom tom ratu pučanstvo njemačke narodnosti naše domovine nikako ne stoji na posljednjem mjestu. Osobito na Soči bore se isto tako čete njemačke i mađarske narodnosti, kao i čete drugih narodnosti. Uspjesi se naših slavni četa jmaču tražiti samo i jedino u zajedničkom djelovanju svih i u savjesnom ispunjavanju dužnosti svakoga pojedinca. Iz novinskih se izvještaja iz jedanaeste bitke na Soči razabire, da se djela njemačkih četa iz Austrije, kao i onih iz Ugarske opetovano veoma slavno ističu, što mora bez sumnje uvoditi do opravdane pretpostavke, da se ove narodnosti ne suzdržavaju od boja, kako bi se štedili njihovi sinovi. Ministar konačno moli, da se napusti svaka rasprava tko je ili manje više sudjelovao u ovom ratu uz sadašnje prilike i sadašnja teška vremena.

IZ RUSIJE.

Petrograd, 16. (D. u.) P. b. a. Radničko je i vojničko vijeće smatralo shodnim, da upute provizorne vlade, upravljene na središnji ukrajinski odbor objasni obrazloženjem, da vlada nema prava, da pred ustavodavnom skupštinom proglasi Ukrajinu neovisnom.

Petrograd, 16. (D. u.) Listovi objavljuju službeni izvještaj o ugušenju pobune ruskih vojnika na francuskoj fronti, koja je pobuna bukula uslijed maksimalističke propagande. 8 je buntovnika ubijeno, 244 ranjeno.

Petrograd, 16. (D. u.) P. b. a. U Odesi je uapšena skupina časnika sa poručnikom Gusevom na čelu, koja je namjeravala pohvatati generalni stožer odeskog vojnčkog okružja te se domaći brzojavne sveze.

Petrograd, 16. (D. u.) P. b. a. Da može tijekom zimске vojne bolje nadzirati opskrbu vojske živežem, otposlao je ratni ministar u područje svake vojske posebne komesare intendature.

AUSTRO-UGARSKI RATNI IZVJESTAJ.

Beč, 17. (D. u.) Službeno se javlja:

Na našoj je istočnoj fronti i u Albaniji mjestimice oživjela bojna djelatnost.

U odsječku su Sv. Gadjelja bili opet odbijeni neprijateljski sunci.

Poglavica generalnog stožera.

NJEMAČKI RATNI IZVJESTAJ.

Berlin, 17. listopada (D. u.) Iz velikog se glavnog stana javlja:

Zapadno bojište.

Fronta prijestolonasljednika Rupprechta: U Flandriji je narasla topovska borba od naplavljenog područja Ysere sve do Lysa jučer opet do znatne jakosti. U pojedinim se je odsječcima topovska snaga na večer, a na čitavoj fronti danas u jutro pojačala. Osim od izvidničkih bojeva, koji su i izmedju kanala La Basse i Scarpe bili mnogobrojni, nije došlo do pješacke djelatnosti.

Fronta njemačkog prijestolonasljednika. Topovska se je borba sjeveroistočno od Soissons proširila jučer postrance i bila je od vremena do vremena veoma žestoka. Potrajala je i kroz noć. U zapadnoj Champagni, u Argonima i na istočnoj je obali Moze postigla topnička djelatnost takodjer veću žestinu, negoli posljednjih dana.

Jučer je bilo sastrijeljeno 10 zračnih ljetala i jedan privezani zrakoplov. Poručnik je Bülow

oborio 23., a poručnik Böhme 20. protivnika u zračnom boju. Naši su ljetaci ponovno navalili na Dünkirchen bombama uz opažene njemačke. Kao odmazdu za bombardovanje otvorenih njemačkih gradova po neprijateljskim ljetacima bacali smo bombe na grad Nancy u francuskom operacionom području. Posljedica su bili veći požari.

Istočno bojište.

Neprijateljske su sile, koje su se jučer još opirale na poluotoku Sworbe, bile svladane po našim četama. Time je otok Oesel potpuno u našem posjedu. Plijevanje; jučer bje dopremljeno više od 1000 zarobljenika. Naše su pomorske čete imale sjeverno od Oesela i u rigajskom zaljevu sa ruskim razaračima i topovskim čamcima borbe, koje su povoljno po nas svršile. Bez vlastitih su naših gubitaka bili neprijateljski brodovi prisiljeni na povratak. Pomorska su zračna ljetala bacala bombe na Pernau. Došlo je ondje do velikih požara.

Na kopnoj je fronti na više mjesta znatno oživjela bojna djelatnost. Prodirući su ruski odjeli bili protjerani.

Macedonsko bojište.

Nikakovih većih bojnih pothvata.

Prvi majstor glavnog sijela Ludendorff.

NEPRIJATELJSKI IZVJESTAJI.

Italijanski:

15. listopada. Na trentinskoj i karnijskoj fronti znatna djelatnost i izdašna poduzeća naših izvidničkih patrula. Ostadoše bez uspjeha pokušaji neprijateljskih odjela, da napreduju proti Dosso Alto (dolina Lagarina), Val Assa i Granudi (dolina Tella). Na fronti Juljskih Alpa živahnice mjesne akcije topništva. Na južnim obroncima Monte Rombona dopremismo sa uspjelog poduzeća nekoliko zarobljenika. Medju Kostanjevicom i Selom zarobiše naš vojnici kod provale u neprijateljsku špiju nekoliko vojnika. U dolini Brestovice natjerane su u bijeg jakе neprijateljske patrolje, koje se, zaštićene nenadnom i jakim topovskom vatrom, približiše našim linijama. Kod Lokvice posve je slomljena topništvom neprijateljska navala, koja se je zapadno od Flondara prostirala sve do mora. Neprijatelj je ostavio u našim rukama nekoliko zarobljenika.

Engleski:

16. listopada, popodne. Sveže su čete provele jutros rano sjeverozapadno od Bullecourta uspješno štrafunske poduzeće. Znatna djelatnost neprijateljskog topništva tijekom noći u okolici željeznice Ypern-Roulers.

15. listopada. Prema posljednjim vijestima iz naša broj po nama jučer kod sunka jugoistočno od Monchyja-Le-Preux učinjenih dopremljenih zarobljenika 65, medju njima 2 časnika. Neprijateljska bje provalna četa odbijena prošle noći istočno od šume Sherswbeny. Na bojnjoj fronti vlada djelatnost našeg vlastitog topništva i neprijatelja. Neprijateljsko je topništvo razvilo tečajem dana veću djelatnost u okolici Lensa i Nieuporta.

Bojevi u zraku. Uz neznatno poboljšanje vremena pravili su naši ljetaci fotografske snimke za topništvo i izbacali i pol tone bomba na kolodvor u Ledeghemu i neprijateljska uzmičališta istočno od Lensa.

U zračnoj su borbi oborena 3 neprijateljska ljetala, a jedno prisiljeno, da se spusti bez kormila. Dva su naša ljetala nestala.

Istočno bojište. 15. listopada. Dne 14. listopada u jutro izvele su škotske čete veoma uspješan sunak proti selu Homondos, 5 milja jugozapadno od Serresa. Iza oštre su borbe dopremljena 143 zarobljenika i zaplijenjene 3 strojevine puške. Naši su gubici veoma maleni. Neprijateljsko je topništvo djelovalo na Dojranskoj i Vardarskoj fronti. Jugozapadno od Dojranskog su jezera navalila proti neprijateljskim postojankama naša ljetala i bacala bombe na taborište kod Cestove, sjeverozapadno od Lemesa, te na željezničku prugu, koja ulazi u ono mjesto.

Razne vijesti.

* Njemački car maršal turske vojske. Brzojavljaju iz Carigrada, da je car Vilim imenovan od sultana maršalom turske armije.

* Dr. Kramarž stigao je 15. t. mj. u Prag, gdje je bio primljen velikim častima i oduševljenjem od različitih zastupnika društva i korporacija i od množice, koja je brojila na desetke

hiljada. Tom prigodom objavljuju njemačke novine žučljive članke.

* Naš zastupnik dr. Laginja bio je izabran u parlamentarnom odsjeku za bjegunce na mjesto preminulog dr. Kreka.

* Mirovni predlozi nizozemsko-skandinavskog odbora. Iz Stockholma javljaju, da će narednih dana uslijediti najavljeno saopćenje mirovnih predloga nizozemsko-skandinavskog odbora. Troelstra je izrazio mnijenje, da je produženje rata pogoršalo izgled na mir. Pred 4 je mjeseca postojala veća mogućnost sklopljenja mira sa središnjim vlastima, nego sada. Vlada bojazna, da će ruska revolucija postati prvom žrtvom produženja rata. Troelstra je danas ostavio Stockholma.

* Željeznička nesreća u Njemačkoj. U posebnom vlaku iz zapadne Pruske, koji se je ponesrećio kod Schönhausena na Labi, nalazilo se je 250 djece. U „Berliner Tageblattu“ objavljuje neki očevidac opis događaja, prema kojemu strojevodja po svoj prilici nije za osvita opazio signala. Posebni je vlak udario na kolodvoru u tovarni vlak. Udarac bijaše tako jak, da se ga je čulo po čitavom Schönhausenu. Djeca, koja su većim dijelom još spavala, bačena su za siedala. Mnogo je djece ležalo u vozovima sa slomljenim udovima. Mnogo ih je umrlo. Ispod posve zgužvanih drvenih i željeznih djelova izvučeno je 25 djece i 1 konduktor, dok je 15 djece i jedna pratilica bilo što u teškom, što u lakom stanju spašeno.

* Novi uspjesi njemačkih podmornica. Wolf-fov ured javlja od 17. t. mj.: Novi uspjesi podmornica. „U 39“ je pod vodstvom pom. poručnika Forstmanna, koji se je za 3 godine rata veoma odlikovao, medju njima potopila pred Gibraltarskom cestom 5 skupocjenih parobroda sa preko 20.000 brutto reg. tona. Tijekom 3 dana potopljene ladje vozile su 31.500 tona ugljena, od kojih je preko 26.000 tona bilo određeno za zimsku potrebu u Italiji.

* Zračno ministarstvo u Engleskoj. Donja se je kuća sastala poslije ljetnih ferija. Rizični tajnik Bonar Lav najavljuje, da će naskoro biti podastra zakonska osnova, tičuća se ostvarenja zračnog ministarstva. U drugom je čitanju primljena zakonska osnova, koja vladi daje nadzor nad svim pronadjenim izvorima petroleja.

* Demokratizacija u Engleskoj. Prema „Vossische Zeitung“ je zakonski materijal, koji predleži u donjoj kući, veoma opsežan. Na prvome se mjestu nalazi nacrt o izbornoj reformi, prema kojemu će dosadašnji način biranja biti znatno demokratizovan. Navedenih se dana očekuju za vijećanja o novim ratnim kreditima važne izvje o ratnom položaju i o držanju alijiraca spram mirovnog pitanja.

* Francuska se je komora bavila u tajnoj sjednici od 16. t. mj. sa interpelacijom o izvavi Ribotovi, koja se odnosi na njemačke spletke radi Alzacije i Lorene. Iza tajne je sjednice bio sa 313 glasova prihvaćen jednostavni dnevni red a odgođena interpelacija Chayesova sa 247 proti 189 glasova, dok bude svršen sudbeni postupak prot Alfonsu Daudetu.

Iza iskrcanja Nijemaca na otoku Oeselu.

Izvještaj ruskoga admiralskog štopa od 16. listopada glasi: Dne 14. listopada bio je u 4 sata popodne naš štrafunski odio, koji se je sastojao od četiri torpednjače i dviju topovskih čamaca i koji je kružio u prijevozu Sölosunda, opstreljavan po nekojoj njemačkoj velikoj bojnoj ladji. Naša je torpednjača „Grom“ bila teško oštećena. Neposredno iza toga je prodrlo dvanaest njemačkih torpednjača nove vrste u Sölosund. Naš je štrafunski odio prihvatio borbu. Torpednjača su „Grom“ i topovski čamac „Neord“ potonuli. Naš je oklopni topovski čamac „Hrabri“ potopio neprijateljsku torpednjaču. Duskora iza toga došlo su na pomoć druge torpednjače i neprijateljski su se brodovi okrenuli. Naši su gubici na drugim brodovima neznatni. Prema izjavama su se svjedoka potopile dvije neprijateljske torpednjače, a druge su dvije ozbiljno oštećene. Na otoku se Oesel neprijatelj trajno pojačava. Uznemirljive vijesti dolaze o stanju naših baterija kod Zereča, koje zatvaraju uvoz u rigajski zaljev.

„Ruskaja volja“ piše povodom iskrcanja Nijemaca na otoku Oeselu: Povijest nas vodi na Golgotu, ali možda ćemo naći svoje uskrnuće, kao ono godine 1812. — „Rječ“ ne svaljuje krivnje sa nesreće samo na slabi vidik, kao što to čini službeni izvještaj, nego na besprimjernu političku lakoumnost vođja ruske demokracije. — Socijalistički list „Volja naroda“ podsjeća na to,

da je Kerenski na sastanku u Moskvi upozorio bio na njemački udarac proti Istočnom moru, no to upozorenje da je vodja maksimalista Trocki prikazao kao nedostojnu političku manovru. Od najpreče je potrebe ogorčena borba proti maksimalizmu. — „Djen“ izjavlja, da su maksimalističke težnje, koje su posljednjih dana bile kod baltske mornarice, bez sumnje mnogo doprinijele razornom uspjehu Nijemaca. — Samo „Izvestija“, glasilo radničkog i vojničkog vijeća, nalazi u nesreći i nešto dobra, jer da vijest o iskrcanju Nijemaca na otoku Oeselu dolazi u isti trenutak, kadno je Rusija saznala za nemire u njemačkoj mornarici, i pokazuje, kako pogibeljne i neosnovane mogu biti varave predočbe o umišljenoj dezorganizaciji neprijatelja.

Političke vijesti.

Neutralni sud o zahtjevima Jugoslavena.

„Neue Züricher Zeitung“ javlja: Jugoslaveni u Austriji dobili su u Seidlerovu kabinetu svog prvog ministra. Bilo bi neispravno, kad bi se mislilo, e će ta epizoda utjecati na Jugoslavena tako, da bi mogli promijeniti svoj postupak. Oni doduše smatraju gospodina Žolgera svojim suzemljakom, ali u glavnom ga smatraju državnim činovnikom, koji ne može na nje izvaditi svog utjecaja. Kabinet se dra. Seidlera namjerio kod Jugoslavena na najoštriju opoziciju. Smatraju ga jednostavno činovničkim konzorcijem, kojem je svrha, da austrijskim Nijemcima pomogne iz neprilike i da se pobrine, kako bi se uzdržale stare težnje njemačko-madžarske politike u novom obliku. Pragmatički se opiru Jugoslaveni na svoju državopravnu deklaraciju i proklamaciju Wilsonovu, te traže narodnosno pravo samodređivanja. Izjavljaju, da su spremni podupirati svaku vladu, koja bi uzela u svoj program jugoslavenski program i stala na put nesnosnoj germanizaciji, koja vlada u svim jugoslavenskim zemljama. Jugoslaveni su tečajem rata doživjeli velikih razočaranja. 118.009 ih konfiniranih, interniranih i zatvorenih austrijskih Jugoslavena opominje na opreznost, i radi toga ne mogu nikomu vjerovati i samo onoga držati prijateljem, koji će to dokazati pravednim djelima. Dr. Seidler je učinio upravo obratno, kadno se je bio izjavio za narodnu jednakopravnost u okviru historijskih zemaljskih granica. Jugoslaveni znadu, da će na taj način biti još i nadalje izloženi tudjemu gospodstvu i da bi takova reforma bila u korist samo Nijemcima, Mađarima i Talijanima. Uz ovakav program vlada nije demokratska; te je kod Jugoslavena potpuno nemoguća.

Sastav parlamentarne većine u Ugarskoj.

U mađarskom se političkom životu zbivaju važne promjene. Naime sadanja ugarska vlada nema većine u saboru, već skup raznih stranaka složnih u negaciji Tisze. Te stranke nemaju jedinstvenog programa, premda su došle na vladu, da provedu demokratski program. S druge strane imaju protiv sebe jedinstvenu Tiszinu stranku, koja može osujetiti izbornu reformu. Odatle velike poteškoće ugarske vlade, demisijsa Esterhazyja, koji se nije činio sposobnim, da uzdrži na okupu ove stranke. Jasno je, da se javlja ideja jedinstvenosti u stranku, koja bi postala parlamentarnom većinom. Medjutim su vodje opozicionarnih stranaka odviše jake ličnosti, da bi htjeli napustiti svoje separatističke želje i programe. Grof Andrassy koji je najbliži vladi, i najslavohlepniji, hoće sada, da sastavi tu parlamentarnu većinu. Teško je, da mu uspije.

Mađari i „narodnost“.

„Novine“ pišu: I naši se susjedi znadu koji put u pravom zrcalu pogledati. Tako je u br. 249. „Alkotmany“ neki Ladislav Markus napisao članak s naslovom „Mađarski cilj“, gdje spominje neke jade Mađara, a koje oni ni pod živu glavu ne će da priznaju. Među mnogim drugim pisac razvija i ove misli: Što je cilj mađarstva? Uzalud bi to pitanje stavio i na najpametnije Mađare: svaki bi stavljao cilj mađarstva u cilju naroda, gdje treba da već jednom uvidimo, da jedinstvenoga i mađarskoga naroda nema jošte i da bi ciljem mađarstva trebalo postaviti upravo to ostvarenje mađarskoga naroda. Priznajmo, da je mađarska rasa u ovoj zemlji još uvijek samo narodnost, i da je njezina supremacija s toliko najraznovrsnijih sredstava uzdržana, tek nešto moguće, a ne nešto realna; jer da je ta premoć uistinu nešto stvarno, onda već odavna ne bi bilo ovdje narodnosnoga pitanja, nego bi postojao iz svih rasa u mađarsku rasu transkri-

staliziran masivan mađarski narod. — Dakle naši viteški Mađari treba da tek postanu narodom i to treba da se zbude na vrat na nos, prije nego mine rat, negoli se približi doba pravde i odmazde. Medjutim čini se, da dvanaesti sat već odbija. „Supremacija“, „hegemonija“, „oligarhija“, „aristokracija“ odlaze u muzeje, da ustupe mjesta novim idejama, novoj pravdi i novom državnom moralu, kojega dosada nijesu poznavali mađarski zeloti.

Sablajzljive afere u Parizu.

: Agence Havas javlja, da su istraživanja redarstva i sveopće sigurnosne službe iznijela na vidik, da je Turnel počevši od svibnja 1916. sve do travnja 1917. poduzimao česta putovanja u Švicarsku. Svote, koje je donio sa sobom iz Švicarske i koje su se sastojale iz švicarskih banknota, a koje je u Parizu mijenjao u francuski novac, imale bi iznašati 200.000 do 300.000 franaka. Turnel je zatražio, da mu se pruži prilika, kako bi se, što prije moguće, mogao braniti proti optužbama, podignutima proti njemu. „Corriere della Sera“ javlja iz Pariza, da vlada u Parizu velika potištenost radi afere Malvy „Echo de Paris“ i „La Victoire“ zastupaju mišljenje, koje se sve više širi, da je Malvy počinio tešku pogriješku, kadno je iznesao bio pred parlament optužbe, podignute proti njemu, pošto ondje Daudet nije mogao odgovoriti. Iz svega se ovoga tumače i vijesti o skorajšnjim senzacionalnim uapšenjima u aferama Bolo, Humbert i Duval. — „Secolo“ javlja, da je pripremio za objelodanjenje listinu talijanskih pomagača Bolovih. Cavallini da se je služio talijanskim tenoristom Tottolancom kao posrednikom. Ovaj da je po Bolovu nalogu otpremio talijanskim političarima vijest u ugovorenom tajnom pismu.

Istrage proti Lambrosovu i Skuludisovu kabinetu.

Reuter javlja iz Atene: Parlamentarni odbor, koji vodi optužbu proti Lambrosovoj vladi, našao je u arhivama prvog i drugog ratnog ministarstva dokaze za to, da u visokim vojničkim krugovima vlada veoma neprijateljsko raspoloženje proti antanti, našao je dokaze, da se u neutralnom pojasu stvaraju ustaške čete. Povjerenstvo je nadalje ustanovilo, da su u kraljevskoj palači početkom mjeseca siječnja 1917. bili tri puta u telefonskoj svezi s nekim njemačkim časnikom, koji je bio došao u zračnom lijetalu u Larisu i da su sa visoke strane bili časnici pozivani, da pokazuju antanti neprijateljsko držanje. Isto su bili nadjeni dokazi za to, da je ministarstvo Lambrosovo porazdijelilo stotine tisuća dragma na časnike i pričuvnike u svrhu propagande. Nadalje je otkrilo povjerenstvo, koje vodi raspravu proti kabinetu Skuludisovu, tekst službenog govora, koji je držao general Cenadis o Uskrsu 1916. pred nekom tvrdjavnotopniškom pukovnijom u Kavali i iz kojega se razabire antanti neprijateljsko držanje Skuludisova. Parlamentarno povjerenstvo prima, kako Reuter javlja, danomice novih dokaza za to, kako u pravu je bila sadašnja vlada, kad je u velikoj mjeri proširila vojsku.

Novo potankosti iz pustolovina Bolo-paše.

Iz prošlosti nadarenog pustolova. — Navodno vezo između Boloa i grofa Bernstorffa. — Posao sa milijunima Humbertovog „Journala“. — Zanimiva brzojavka njemačkog državnog tajnika Jagova.

Bolo-paša postaje svakim danom zanimivijim licem. Ovaj elegantni bivši brijać i trgovački putnik, koji je već jedamput sjedio u tamnici radi pronevjerena veće svote i koji je pomoću 100.000 franaka, koje mu je dala neka tvrtka šampanjca, očarao i osvojio si silno bogatu ženu te tako dopro u veliki svijet, za kojim je čeznuo od svojih mladih dana, regbi da nije veleizdajnik, prem da je po svoj prilici dobio od grofa Bernstorffa oveće svote; izgleda, da su istražni suci isto tako nasjeli tom pustolovu, kad su tragači za veleizdajništvom, kaošto je valjda nasjeo tom navodnom pacifistu i grof Bernstorff. Otkako je Bolo skopio prijateljstvo sa kedivom egipatskim, postalo mu je djelovanje u sferama visoke politike nekakovom duševnom potrebom. Baš genijalno je znao on da spaja struje i stranke i njihove koristi sa svojim dobitcima. Bio je drugim koristan, a nije kod toga zanemario ni sebe, tako te je svuda bio omiljeno i poštovano lice. Ako je već očarao strogog činovnika pravde, gospodina državnog odvjetnika Moniera, ako se je svojim finim manirima i svojim preporukama iz najboljih krugova usuljao i u redakciju velikog poštovanja vrijednog senatora Humberta, nije čudo, da je predobio za sebe i gospodina Adolfa

Havenstedta, ravnatelja njemačke banke Amsinck i drug u New-Yorku pak i samoga njemačkoga poslanika grofa Bernstorffa. Eto, u doba, kad su se predale niti veštike politike medju Amerikom i Europom, kad je grof Bernstorff mogao da brzojavlja samo najvažnije stvari svojoj vladi, ulazi i posao Bolo-paše u ovo brzojavno dopisivanje, a državni je tajnik izmijenio sa grofom Bernstorffom, njemačkim poklisarom u New-Yorku ništa manje nego pet kablograma o tom poslu. Ali se čini, da misao o veleizdajničkom djelovanju Bolo-paše nema nikakova temelja. Bolo-paša bio je samo veliki „gšeftsman“, koji se nije žacao ni najškakljivijih sredstava, da se domogne do onih milijuna, da postigne ono uvaženo i visoko mjesto, za kojim se je sav život znojio. Bolo je trebao uvijek novaca. Kako je poznato, on nije raspolagao tolikim milijunima, koje je nužno trebao za svoje visoke nacрте. Radi toga je zamislio osobit plan, koji se medjutim ne može označiti veleizdajničkim, već baš protivno. Novac je naumio isiliti od neprijateljske vlasti, a ova je odluka bila temeljem njegovih daljnjih spletkarenja. Kod ovih spletkara igraju Monier i Humbert, pa regbi i sam Bernstorff samo uloge prevarenih žrtava. U ono je doba trebao senator Humbert, koji je izdavao list „Journal“, koji b. o. j. 2 milijuna preplatnika, nužno 5 milijuna franaka. Iz „rodoljubljiva“ i iz „jubavi“ do stvari Humbertovog „Journala“ eto ti Bolo-paše, kako ponudi vrijednome senatoru zatraženu svotu, s kojom medjutim Bolo-paša nije u ono doba raspolagao. Humbertu se je činilo zaendnim ovo veškoduje njemu točnije nepoznatog čovjeka, koji je pristao u pomoć njegovom listu bez ikakvih protustuga. Radi toga se je on obratio na državnog odvjetnika Moniera, koji je zadno svoju riječ za poštenje tog muža. Tako je Bolo-paša dobio u ruke ugovor, u kojem se je obvezivao, da će uložiti u poduzeće „Journala“ 5 milijuna franaka; a baš mu je bilo jedino sta do tog dokumenta. Sa ovim je dokumentom otputovao u New-York, gdje je stupio u svezu sa navedenom već bankom Amsinck, čijeg je direktora baš „očarao“, a preko tog gospodina mogao je predložiti grofu Bernstorffu, njemačkom poklisaru u New-Yorku, svoj veliki „pacifistički“ nacrt, a za dokaz, da on može da preuzme u Francuskoj ovu zadaću, pokazao je gospodinu Bernstorffu svoj ugovor sa Humbertovim listom. Kako proizlazi iz pet šifriranih depeša, koje je državni tajnik Lansing dao priopćiti, zatražio je njemački poklisar Bernstorff 26. veljače 1916. 1.700.000 dolara za veliku političku akciju u nekoj neprijateljskoj zemlji. Njemački državni tajnik von Jagov odgovorio je na ovu brzojavku kako slijedi: „Odgovarajući na brzojavku 679 pristajem na vaš zajam, ali samo uz uvjet, da namjeravana mirovna akcija jest: i zaista ozbiljan projekat, pošto je sada šikanje novaca u New-York vanredno teško. Da je dotična zemlja Rusija, nemojte se baviti sa tom stvari, pošto bi označena svota bila preneznatna, da bi se na nju moglo utjecati. Isto vrijedi za Italiju, za koju se ne isplati izdati tolike novce. Jagov.“ — Od ovog je novca bilo isplaćeno Bolo-paši u New-Yorku veoma praktičnim tranzmisijskama, koje su polazile iz njemačke banke Amsinck te doprle sve do Morgana i Comp., velikog bankira aljiraca, koji mu je konačno isplaćio novac, 1.683.500 dolara. Sve ove je tranzmisijske znao Bolo-paša izvesti pomoću toplih preporuka uglednih lica, koje je on znao predobiti za sebe. Njemačke novine konstatiraju, da je stalno, da Bolo-paša nije za ovaj novac vodio nikakove pacifističke propagande i da nije u tom smjeru nikako utjecao na „Journal“ i da Bolo-paša nije imao namjere, da uhodari u koristi središnjih vlasti, već, da mu je stalo samo do toga, da si, ma bilo kako bilo, dobavi veliko bogastvo. Takova slika proizlazi iz prikaza americkanskog redarstva o djelovanju Bolo-paše. — Zanimive su navodno njemačke brzojavke, koje je priopćio u svezi sa tom aferom Lansing: 26. ožujka saopćuje Bernstorff njemačkom državnom tajniku, da će neki gospodin Saint Regis posjetiti njemačkog poslanika u Bernu, pošto želi da stupi u svezu sa poslaništvom. Jagov odgovara 11 dana kasnije, da se Saint Regis nije javio u Bernu te pita: Što je novoga sa Bolom? Francusko bi novinstvo htjelo sada da znade, tko je taj Saint Regis. Ostale objavljene brzojavke njemačke banke upravljene su na ravnatelja new-yorške podružnice, Hugo Schmidta.

Hrvati, Hrvatice!

Sjetite se naše požrtvovne „Družbe sv. Ćirila i Metoda“.

Domace vijesti.

Ured za posredovanje radnje javlja, da se traže šest djevojaka, odnosno žena od 20—35 god. stare, koje bi bile namještene kao radnice kod gradskog tramvaja. Iste mogu biti sada u Puli ili izvan Pule. Dostatno je, da pošalju svoje isprave na gore rečeni ured i biti će za njih napravljena legitimacija.

Tko ima zašloga u gradskoj zalagaonici, taj ih može otkupiti svaki petak od 2—5 sati popodne.

Nadjeni predmeti. Našlo se je jedno oveće uže (konop), tko ga je izgubio, može ga podignuti kod redarstva.

Prodaja ribe. U slučaju, da prisprije riba prodat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imaju danas vlasnici živežnih karata počevši od broja 451.

Dnevne vijesti.

Na grobu nezabavnog Jugoslavena govorio je u ime Jugoslavenskog kluba dr. Korošec te je svršio svoj govor riječima, koje moraju odjeknuti čitavim našim jugom, koje moraju da se užežu u srce čitavog našeg naroda. Iz groba čujem glas: Levate capita vestra, ecce enim appropinquat redemptio vestro. (Dignite vaše glave, pošto se približuje vaše spasenje.) Ruku uz ruku hoćemo da stupamo na svom putu naprijed, da postignemo ujedinjenje Jugoslavenskog naroda. Budite složni, odlučni i konsekventni, da postignete veliku ideju svoga naroda. To vrijedi za nas sve, to vrijedi osobito za nas, koji smo odgovorni narodu za svoj rad. Mi čujemo iz groba glas i primamo ovdje pred čitavim narodom — tvoju oporuku. Prije svega moramo mi, najuži tvoji prijatelji iz Jugoslavenskog kluba, uložiti sve svoje sile, da ideja Jugoslavenske države postane zbiljom. Srbi, Hrvati i Slovenci hoćemo se zajedno boriti za veliku ovu ideju. — Slovenci, Srbi i Hrvati, koga imade među vama, koji ne bi duboko osjetio velikih ovih riječi, njihovo vječno značenje i narodne dužnosti, koje nam ove riječi nalagaju? Ne osjećate li, da svaki, koji radi protiv te ideje, radi za narodnu smrt, za propast naše domovine, da je kukavan izdajca svete narodne stvari? Od Trsta do Soluna, od Balkana do Triglava jedan živi narod, silan, zdrav i gleda sa pouzdanjem u sretnu svoju budućnost, o kojoj je snivao pokojni Krek i za koju ćemo svi raditi složni, svjesni i jaki.

Janozu Ev. Kreku u slavu — Jugoslavenskom klubu na znanje. „Slovenski Narod“ prima iz željezničarskih jugoslavenskih krugova: Ljudi su kopali ledinu. No zemlja je bila pusta i pokrivena pečinom, trnjem i dračem A zaželjeli su

ljudi, da postane zemlja lijepa i čista — no kod kopanja su se uklanjali i pećini i trnja i draču. Nijesu si znali pomoći. Ali ustao je između njih muž, goloruk, s lopatom u ruci i pregovorio: „Združimo se! Očistimo zemlju i od pećina i od trnja i drača!“ I zamahnuo je krupkom lopatom. Prvi je ispotkopao najveću pećinu, upro se u nju jakom snagom i svalio ju u dubinu — prvi je upalio trnje i uništio ga zajedno sa korijenjem — i prvi se dao na drač. Lijepa i slobodna je postajala zemlja oko silnoga muža — i ljudi su upoznali istinu i zajednički radili za slobodu i čistoću zemlje.

I mi smo si, jugoslavenski željezničari, svjesni, da je u nepravilni trenutak nestalo iz naše sredine ove sile. Mi smo željezničari ovaj ljudski sloj, koji je možda najživlje osjećao prokletstvo naše raskomadnosti po kruvinama. Težina nas germanizacije pritišće tlu. Promijenilo se od trenutka, kadno je projurila bila prva željeznica našim tlom, do danas upravo ništa na bolje — samo na gore. Željeznica je bila od vjeka zemlja, za koju se u narodnom pogledu do posljednjih vremena nije a ma nitku brinuo.

Prigodom smrti Janeza Ev. Kreka izjavljamo mu mi, jugoslavenski željezničari, činovnici, namještenici i radnici, da čvrsto i nepokolebivo stojimo na stanovištu deklaracije Jugoslavenskog kluba. Da manifestiramo svoju deklaracijsku vjernost, položili smo na ljes našega evangeliste dva vijenca: „Prvobornitelju za sjedinjenje Jugoslavenski željeznički činovnici“ — i „Propovjedniku neovisno Jugoslavije združeni željezničari“.

Gradski izbori u Zagrebu. „Riječ“ od 16. listopada donosi: jučer smo sjajno porazili u I. izborništvu frankovce, udružene sa najšarenijim elementima. Kod velikog sudjelovanja, glasovalo je 57 po sto izbornika, na prvi je mali prodrila s velikom većinom naša lista. Bilo je predano svega 438 glasovnica, apsolutna većina iznosila je 229 glasova, a naši su kandidati dobili najviše (arh. Heinzl) 306, a najmanje (Halper) 259, svi prosječno 283. Dok je na Hafner-frankovač listi dobio najviše Majnarić (koji nije frankovac, nego millinovac, dapače predsjednik građanskoga Starč. kluba) 180 glasova, a najmanje Somek 112. — Prvo izborništvu bilo je vazda za koalicionaško građanstvo tvrdi orah. Sustavno smo jurišali na nj, da ga osvojimo, te nam je posljednjih perioda uspjelo, da proturamo tek dvojicu trojicu najpopularnijih. Zato tekar sada nestaje primjerice prof. dra. Spevca iz grad. zastupstva . . . Prvo je izborništvu bilo vazda domena mađaronske vlade. — Danas, točno u 2 sata je zaključen izbor za II. izborništvu. Ukupno je predano 939 glasova. Od toga je dobila naša lista 643 glasa, a frankovačka 296 glasova, pa je prema tomu naša lista izabrana velikom većinom. Sada valja sačekati samo, da se vidi, koliko je predano či-

stih glasovnica sa nekrizanim imenima. U 3 sata počinje skrutinij. Točni rezultat skrutinija javit ćemo sutra. — Senator g. Katkić saopćio je jutros u zastupanju demisioniranoga načelnika g. Holjca, predsjedniku izbornoga povjerenstva, da je od strane zagrebačke vojne oblasti, a putem vlade, izdana naredba, kojom se umirovljenim, pučko-ustaškim i svim neaktivnim vojničkim osobama, makar i imale pravo glasa, zabranjuje glasovati kod općinskih izbora. Razumije se samo sobom, da je povjerenstvo i nazočno općinstvo ovo saopćenje primilo sa negođovanjem. Prisutni su narodni zastupnici odlučili o tom interpelirati ministra domobranstva u jednoj od narednih sjednica zaj. sabora, pa su zastupnici gg. Hreljanović, dr. Surmin i Wilder odmah brzojavili ministru domobranstva u Peštu i najavili mu svoju interpelaciju. No samo izbornog povjerenstvo je prešlo preko gornje naredbe i primilo je sve glasove vojničkih osoba, koje imaju pravo glasa.

Trgovačka komora u Splitu, Ministar trgovine potvrdio je ponovni izbor dr. E. Grgića predsjednikom, a Ivana Dinka Ilića potpredsjednikom trgovačko-obrtničke komore u Splitu za g. 1917.

MALI OGLASNIK.

Iznamljuje se odmah lijepa soba sa pokućstvom i slobodnim ulazom u ul. Novara broj 1.

Kino „Crvenog Križa“

Ulica Sergija broj 34.

Današnji raspored

Njegovo dijete iz prve ženitbe

drama u 3 čina

Dorit Welxer u glavnoj ulozi.

Početak 2:30, 3:40, 4:50, 6 i 7:10 s. pop.

Neprekidne predstave.

Ulaznica: I. prostor 1 K; II. prostor 40 fil.

Ući se može kod svake predstave.

Ravnateljstvo si pridržaje pravo promijeniti raspored.

VLADIMIR SOLOVJEV

Smisao rata.

(Iz knjige: „Opravdavanje dobrog“.)

(Nastavak.)

2.

Na prvo pitanje obzirom na rat postoji dakle samo jedan nepobitni odgovor: rat je zlo. Zlo običaje biti ili apsolutno (kao n. pr. smrtni grijeh, vječna propast), ili relativno, to jest nešto, što je možda manje zlo nego koje drugo, te mora u prisposobi s ovim potonjim vrijediti još kao dobro (n. pr. kirurška operacija, da se spasi život).

Smisao se rata ne iscrpljuje njegovom negativnom oznakom kao zlo i nesreća, u njemu imade i nešto pozitivna, ne u tom smislu, kao da bi bio po sebi nešto moralna, nego u tom smislu, da je uz dane uvjete nešto stvarno potrebno. Ovo se stanovište obzirom na nemoralne pojave ne može uopće ukloniti, i kod njega se moramo zaustaviti, i to ne u protuslovlju sa moralnim načelom, nego nasuprot njemu temelju njegovih izravnih zahtjeva. Tako će primjerice svako priznati, e je samo o sebi bezbožna, nečovječna i protunaravna stvar, bacati djecu sa prozora na cestu, no ako kod požara ne preostaje nikakovo drugo sredstvo, kako bi se nesrećna djeca spasila iz goruće kuće, tad strahoviti ovaj čin ne samo da je dozvoljen, nego postaje i dužnošću. Svakako običaj, da se djeca u skrajnoj nuždi bacaju sa prozora, nije samostalno načelo, koje stoji na istom stepenu sa moralnim načelom spasavanja života; nasu-

prot posljednji moralni zahtjev postaje i ovdje je d i n i u poticajem djelovanja; kakove stranputice od moralne norme ovdje nema, nego se ona izravno postavlja sredstvom, koje je doduše nepravdo i pogibeljno, ali ipak takovo, koje se na temelju realne nužde ukazuje jedino mogućim u z d a n e u v j e t e.

Ta rat ne ovisi o takovoj nuždi, na temelju koje bi ovo o sebi nemoralan način djelovanja bio uz stanovite uvjete dozvoljen ili bi postao dapače i dužnošću. Ovo pitanje može da riješi samo povijest, no ona se pogriješno prenaša na mnogo daljnje prirodoslovno područje, te se potreba rata dovadja u savez sa načelom borbe za opstanak, koja na oko prouči svijet.

A u istinu nema borba za opstanak niti u životinjstvu niti u čovječanstvu nikakova posla sa ratom. Kad se kaže, da su stanovita bića u borbi za opstanak o d n j e l a p o b j e d u, to se time ne će nipošto kazati, da su ma kakove neprijatelje kod ovog ili onog izravnog sukoba ili u otvorenoj borbi svladali, nego to znači samo to, da je izdašna moć prilagodjivanja na vanjsku okolicu ili na dane uvjete toj vrsti dozvolila, da uzdrži svoj opstanak, što svima ne zvuči dakako jednako. Ako je mamuta u Sibiriji moralo nestati, jer je u borbi za opstanak bio pobijedjen, a nad njim odnjela pobjedu kuna, to ovo naravski ne znači, da su kune bile hrabrije i jače od mamuta, i da su kune mamuta otvorenom navalom svojim zubima i šapama uništila. Na jednaki se način pokazao već odavna razoružani i malobrojan židovski narod nepobjedivim u povjesničkoj borbi za svoj opstanak, dok nijesu mnoga stogodišta ratnih uspjeha sačuvala od propasti golemo

rimsko carstvo, kao i druge ratoborne države prije njega.

Isto tako, kaošto se borba za opstanak vrši, neovisno od rata i na posve se drugi način izvojuje, tako su i povod ratu s njegove strane posve drugi uzroci, koji su neovisni o borbi za opstanak. Kad bi se u čitavoj ovoj stvari radilo samo o ovim sredstvima za opstanak i kad bi se neprijateljski sukobi između stvorova zbivali samo radi prehrane, tad bi bilo prvo povjesničko doba najmirnije. Tad je naime bilo malo ljudi, njihovi su zahtjevi za opstanak bili primitivni, i svaki je imao na raspolaganje veliko područje, da tim zahtjevima udovolji. Borba bi za opstanak i međusobno uništavanje bilo tad samo riško, a nikakova probit. S ovog bi se gledišta mogao normalni rezultat svih sporova sam o sebi pružiti.

„I Kazao je Abraham Lot: Premili, ne daj da bude prepirke između mene i tebe, i između mojih i tvojih pastira; jer mi smo braća“.

„Nije li ti čitava zemlja otvorena? Premili odijeli se od mene. Hoćeš li nalijevo, a ja ću nadesno; ili hoćeš li nadesno, a ja ću nalijevo“.

„Tad podigne Lot svoje oči i ogleda si svu okolicu na Jordanu. Jer prije negoli je gospodin Sodomu i Gomoru, bila je bogata vodom, dok god se ne dodje do Zoara, kao bašče gospodinove, poput Egipta“.

„Tad mu je odabrao Lot sav kraj na Jordanu, i prošao prema sjeveru. I tako se je odijelio brat od brata . . .“

(1. knjiga Mojsije XIII, 8—11).

(Nastavit će se.)